

Bilaga 5 - Detaljerade synpunkter miljömål, delmål och strategier

Miljömål/Delmål	Synpunkter per miljömål och delmål
Miljömål för naturen: Göteborg har en hög biologisk mångfald	Ok.
<i>Delmål 1 Naturen:</i> Göteborgs Stad sköter och skyddar arters livsmiljöer så att naturvärdena utvecklas	Ok. Liseberg är inte nyckelaktör och delmålet bedöms inte påverka eller omfatta verksamheten i någon större utsträckning.
<i>Delmål 2 Naturen:</i> Göteborgs Stad arbetar för renare hav, sjöar och vattendrag	Ok. Liseberg är inte nyckelaktör men delmålet kan ändå komma att påverka och omfatta verksamheten indirekt eller i nästa steg. <i>Synpunkt:</i> Utökade krav på lokalt omhändertagande av dagvatten och separering av ledningar kan få stora konsekvenser för enskilda verksamheter, något som bör beaktas.
<i>Delmål 3 Naturen:</i> Göteborgs Stad ökar den biologiska mångfalden i stadsmiljön	Ok. Liseberg är inte nyckelaktör och delmålet bedöms inte påverka eller omfatta verksamheten i någon större utsträckning. Liseberg bidrar med grönska i stadsmiljön och arbetar kontinuerligt med att bevara och utveckla den biologiska mångfalden i nöjesparksmiljön.
<i>Delmål 4 Naturen:</i> Göteborgs Stad minskar vår påverkan från inköp på biologisk mångfald	Ok. Liseberg är inte nyckelaktör men delmålet kan ändå komma att påverka och omfatta verksamheten indirekt eller i nästa steg. <i>Synpunkt:</i> Utökade krav på att ta hänsyn till biologisk mångfald i samband med inköp och upphandling bör underlättas av en gemensam vägledning/systemstöd som tydliggör när detta är aktuellt och vilken typ av krav som kan ställas.

Miljömål för klimatet: Göteborgs klimatavtryck är nära noll	Ok.
<i>Delmål 1 Klimatet:</i> Göteborgs Stad halverar energianvändningen per invånare	Ok. Liseberg är inte nyckelaktör men delmålet kan ändå komma att påverka och omfatta verksamheten indirekt eller i nästa steg. Delmålet gäller bostäder och lokaler. Föreslagna indikatorer inkluderar inte Lisebergs fastigheter (Bil 1, s. 11). Liseberg genomför energikartläggningar och tar fram energideklarationer i enlighet med tillämplig lagstiftning. Energianvändningen följs upp och sammanställs årligen och relateras bl.a. till antal besökare och parkens öppettimmar. Energieffektiviseringsåtgärder genomförs löpande.
<i>Delmål 2 Klimatet:</i> Göteborgs Stad producerar enbart energi av förnybara källor	Ok. Liseberg är inte nyckelaktör och delmålet bedöms inte påverka eller omfatta verksamheten i någon större utsträckning.
<i>Delmål 3 Klimatet:</i> Göteborgs Stad minskar klimatpåverkan från resor och transporter	Ok. Liseberg är inte nyckelaktör men delmålet bedöms ändå påverka och omfatta verksamheten. Behovet att minska klimatpåverkan från resor och transporter är stort även för Lisebergs verksamhet. Med utgångspunkt från en klimatudredning som gjorts svarar gästerna resor till och från parken för drygt 75% av verksamhetens totala klimatpåverkan. Arbete för att minska klimatpåverkan pågår inom flera områden med utgångspunkt från Lisebergs egna hållbarhetsmål. <i>Synpunkter:</i> - Insatser från centralt håll i staden för att förbättra möjligheterna att resa hållbart till och från samt inom Göteborg bör prioriteras. - Hur kommer det sig att utsläpp från flyg inte ingår i utsläppsindikatorn (Bil 1, s. 14). Anser att flygresor inte ska undantas.
<i>Delmål 4 Klimatet:</i> Göteborgs Stad minskar vår klimatpåverkan från konsumtion med 90 procent	Ok. Liseberg är inte nyckelaktör men delmålet bedöms ändå påverka och omfatta verksamheten. Liseberg skiljer sig betydligt från annan verksamhet inom staden och har stor bredd när det gäller vilka varor och tjänster som köps in till verksamheten.

	Liseberg arbetar för att kunna erbjuda ett medvetet sortiment så att gästerna kan göra hållbara val när de besöker oss tex när det gäller mat, dryck, godis, kläder, mjukdjur osv. Arbeta för att minska klimatpåverkan pågår inom flera områden med utgångspunkt från Lisebergs egna hållbarhetsmål. <i>Synpunkter:</i> - Utökade krav på klimatbedömning vid investeringar och andra inköp och upphandlingar kan få stora konsekvenser för enskilda verksamheter tex. i form av utökade administrativa arbetsuppgifter, något som bör beaktas. Kan detta göras centralt (t.ex. genom förvaltningen för inköp och upphandling)? Om inte, bör arbetet för verksamheterna underlättas tex genom att verktyg, systemstöd och gemensamt tillvägagångssätt tas fram centralt. - Utökade krav på klimatbedömning vid ny- och ombyggnadsprojekt kan få stora konsekvenser för enskilda verksamheter tex. i form av utökade administrativa arbetsuppgifter, något som bör beaktas.
<i>Delmål 5 Klimatet:</i> Göteborgs Stad serverar 100 procent miljömåltider	Liseberg är utpekad som nyckelaktör och delmålet bedöms medföra stor påverkan på verksamheten. Liseberg bedrivs som en kommersiell verksamhet med över tre miljoner besökare varje år. Nöjesparken har flera olika restauranger och fastfood-enheter som serverar mat och dryck utifrån varierande koncept. Även Lisebergs boendeanläggningar serverar mat och dryck. <i>Synpunkt:</i> - Ta bort Liseberg som nyckelaktör. Miljö- och klimatprogrammet anger följande (Bil 1, s. 17) ”<i>Delmålet innebär att samtliga <u>måltider som finansieras av Göteborgs Stad</u> ska följa uppdaterade kriterier för miljömåltider senast år 2025 och att samtliga <u>måltider som serveras av externa aktörer</u> enligt avtal med stadens verksamheter ska följa uppdaterade kriterier för miljömåltider senast år 2030.</i>” Detta innebär att Liseberg inte kan anses omfattas av delmålet och

	ska därför inte heller anges som nyckelaktör. Skälen är att Liseberg <u>inte</u> serverar några måltider som är finansierade av Göteborgs Stad. Liseberg har heller <u>inga</u> avtal med externa aktörer som serverar måltider för Liseberg. All servering av mat och dryck sker på kommersiella villkor och alla restauranger, fastfood-enheter och andra serveringar inom parken och boendeanläggningarna drivs i egen regi. Liseberg skiljer sig dessutom betydligt från annan verksamhet inom staden och har idag stor bredd när det gäller vilka menyer och rätter som erbjuds gästerna. Att förbättra hållbarhets-/miljöprestandan inom mat och dryck är ett område Liseberg som verksamhet redan har stort eget fokus på. Liseberg har sedan många år satt upp egna dokumenterade krav och mål för mat och dryck som bland annat omfattar: vegetariskt, miljömåltider, ekologiskt, klimatneutral, närproducerat och miljömärkta livsmedel. Alla restauranger som serverar fisk och skaldjur är MSC-certifierade och två restauranger är KRAV-certifierade. Ska delmålet vara kvar måste det förtydligas att det omfattar nyckelaktörer från offentliga kök och inte verksamheter som Liseberg. <i>Övriga synpunkter:</i> - Begreppet ”miljömåltid” är lokalt och har liten spridning vilket bidrar till utmaningar avseende kommunikation och förståelse hos mottagaren/gästen. Oklart hur en sådan måltids miljönytta uppfattas och värderas av mottagarna/gästerna. - Ska delmålet vara kvar bör det omformuleras och andelen miljömåltider sänkas (se beskrivning nedan). Det bör även läggas till fler kriterier i definitionen av ”miljömåltid”. <i>Omformulera:</i> Gör om delmålet så att respektive verksamhet som berörs får välja ut någon/några kriterier som de fokuserar på och som ska stå för en viss andel av inköpen (t.ex. 80% av inköpen ska bestå av kriterier x och y). Ett annat alternativ är att ha olika kriterier och/eller målvärden för
--	--

	olika organisationer då det är en stor variation på verksamheterna inom Göteborgs Stad. <i>Sänk andelen:</i> 100% bedöms inte möjligt eller rimligt för Liseberg att nå. Redan idag finns en miljömåltid med på alla Lisebergs restaurangmenyer vilket bör anses vara tillräckligt eftersom verksamheten fokuserar på andra hållbarhets-/miljökrav och har egna mål avseende mat och dryck. <i>Kriterier:</i> Fler kriterier föreslås ingå i definitionen: ”matsmarta livsmedel” (dvs. livsmedel som skulle ha blivit svinn hos leverantören om ingen hade tagit emot/köpt in för ett reducerat pris. T.ex. livsmedel med kort bäst-före-datum eller nära sista-förbrukningsdag, udda eller svårsålda partier). <i>Kommentar:</i> Miljöförvaltningen informerade Liseberg så sent som den 11 september 2020 att detta delmål kan komma att justeras efter ett nytt beslut i kommunstyrelsen. Istället för fokus på miljömåltider föreslås fokus på att öka andelen ekologiska livsmedel (minst 60%). Det är dock oklart i dagsläget exakt hur delmålet kan komma att formuleras. En första bedömning är att Liseberg ställer sig mer positiva till ett sådant mål, än ett mål om miljömåltider. Särskilt eftersom Liseberg redan har ett eget mål som syftar till att öka andelen miljömärkta livsmedel.
--	--

Miljömål för människan: Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö	Ok.
<i>Delmål 1 Människan:</i> Göteborgs Stad slutar använda skadliga ämnen	Ok. Liseberg är inte nyckelaktör men delmålet bedöms ändå påverka och omfatta verksamheten. Liseberg bedriver redan idag ett systematiskt kemikaliearbete och ett aktivt utfasningsarbete för produkter som används i den egna verksamheten. I tillämpliga fall ställs kemikaliekrav i samband med inköp och upphandling av varor och tjänster. <i>Synpunkter:</i> - Om delmålet även omfattar kemikalier i varor (Bil 1, s. 20, första stycket) bör programmet kompletteras med information om tillämpningen av detta, relevanta indikatorer och målvärde. - Utökade krav på att fortlöpande följa upp entreprenörers kemiska produkter bedöms innebära en för stor arbetsinsats i relation till resultat (dvs. tidskrävande och med tveksam miljönytta), något som bör beaktas. - Det bedöms inte troligt att till år 2030 helt ha fasat ut kemiska produkter innehållande utfasnings- och riskminskningsämnen. Det bör vara en målsättning att ha så få kemiska produkter som möjligt innehållande utfasnings- och riskminskningsämnen (och endast om produkten är nödvändig och det inte finns någon mindre farlig ersättare till ett rimligt pris på marknaden), och att de produkter som måste finnas i verksamheten är tydligt reglerade för att minimera riskerna.
<i>Delmål 2 Människan:</i> Göteborgs Stad säkrar en god luftkvalitet för göteborgarna	Ok. Liseberg är inte nyckelaktör men delmålet kan ändå komma att påverka och omfatta verksamheten indirekt eller i nästa steg. Liseberg bidrar till trafikmängden i Göteborg (som påverkar luftkvaliteten) genom gästers och anställdas resor, transporter av varor, gods och entreprenörer (tjänster).
<i>Delmål 3 Människan:</i> Göteborgs Stad säkrar en god ljudmiljö för göteborgarna	Ok. Liseberg är inte nyckelaktör men delmålet kan ändå komma att påverka och omfatta verksamheten indirekt eller i nästa steg. Liseberg bidrar till buller genom åkattraktioner, byggprojekt, resor och transporter.

<i>Delmål 4 Människan:</i> Göteborgs Stad säkrar närheten till grönområden och nyttjar ekosystemtjänster	Ok. Liseberg är inte nyckelaktör och delmålet bedöms inte påverka eller omfatta verksamheten i någon större utsträckning.
--	--

Strategier	Synpunkter per strategi
<i>Strategi:</i> Vi agerar som föregångare	Ok. Liseberg är varken samordningsansvarig eller medansvarig men strategin är i linje med Lisebergs egen utvecklingsplan för hållbarhet där Liseberg har som övergripande mål att till 2025 vara världsledande inom hållbar parkverksamhet. Genom att agera föregångare i nöjesparksbranschen bidrar Liseberg till hållbar utveckling långt utanför den egna verksamheten. <i>Synpunkt:</i> Göteborg & Co bör vara medansvarig till denna strategi.
<i>Strategi:</i> Vi skapar förutsättningar för att leva hållbart	Ok. Liseberg är varken samordningsansvarig eller medansvarig men har indirekt ansvar genom Göteborg & Co. Lisebergs hållbarhetsarbete bidrar till att gästerna kan göra hållbara val i samband med sitt besök. <i>Synpunkt:</i> Positivt att strategin syftar till att göra Göteborgs Stads tjänster, service och evenemang är miljö- och klimatsmarta.
<i>Strategi:</i> Vi driver på utvecklingen av cirkulär ekonomi	Ok. Liseberg är varken samordningsansvarig eller medansvarig. <i>Synpunkt:</i> Saknar delmål som tydligt kopplar till utvecklingen av cirkulär ekonomi i linje med denna startegi.
<i>Strategi:</i> Vi arbetar strategiskt med finansiering för ökad takt i omställningen	Ok. Liseberg är varken samordningsansvarig eller medansvarig. <i>Synpunkt:</i> Det skulle underlätta för stadens verksamheter om Göteborgs Stad centralt sammanställer information om vilka medel som finns att söka för olika miljö- och klimatprojekt samt erbjuder stöd och rådgivning under processen.

<i>Strategi:</i> Vi driver på utvecklingen för hållbart byggande	Ok. Liseberg är varken samordningsansvarig eller medansvarig.
<i>Strategi:</i> Vi planerar för en grön och robust stad	Ok. Liseberg är varken samordningsansvarig eller medansvarig. <i>Tips:</i> Representanter från Göteborgs universitet m.fl. har tagit fram ett verktyg för att värdera ekosystemtjänster: <i>A framework for assessing urban greenery's effects and valuing its ecosystem services</i> . Har publicerats i Journal of Environmental Management.
<i>Strategi:</i> Vi driver på utvecklingen av hållbara resor och transporter	Ok. Liseberg är varken samordningsansvarig eller medansvarig. <i>Synpunkt:</i> Saknar tydligt fokus på beteendefrågor kopplat till utvecklingen av hållbara resor och transporter.